

N:o 14.

Af Herr Wallenberg: Angående upphörande af förlagslåns utlemnande från de under Kongl. Kommers-kollegium ställda fonder.

Vid 1859 års riksdag väckte jag en motion, hvars motivering till en början hade följande lydelse: "En statsinrättning, hvilken tiden lemnat långt efter sig, är Manufakturdiskonten, ställd under Kommers-kollegii förvaltning. En hvar, som vill taga denna låneanstalt under närmare skärskådande, skall medgifva, att dess längre fortfarande i nu befintligt skick icke gerna kan vara för det allmänna gagneligt. Manufakturdiskonten härleder sin tillvaro från den tid, då skräförfattningar och skråanda mäktigast rådde, och den har förmått bevara grundragen af sin bild nästan oförändrad. Stiftad år 1756" etc.

Den motion, jag då väckte, hade till syftemål, att Manufakturdiskonten skulle upphöra och Kommers-kollegium befrias från denna utväxt. Nära femton år hafva sedan dess förflutit, och ändtligen är det anledning förmoda och hoppas, att Manufakturdiskonten kommer att upphöra nästkommande år 1875.

Jag tillåter mig nu fästa uppmärksamheten på det särdeles olämpliga uti, att regeringen sysslar med beviljandet af förlagslån och i detta bestyr använder Kommers-kollegium såsom kassör och räkningsförare. Riksdagen bör låta sig angeläget vara att på allt sätt lätta regeringsbördan för Konungens rådgifvare, och deras dyrbara tid bör derföre icke upptagas med utlåningsärenden af den beskaffenhet, som visserligen icke kunna räknas till statsbestyren. Riksdagens revisorer uppgifva i den af dem sednast afgifna berättelsen, att "hela beloppet af vid 1872 års slut utestående förlagslån uppgick till 948,169 R:dr 59 öre." En annan hög

auktoritet har upplyst oss, att summan af förlagslån uppgick till nära två millioner R:dr och var af särdeles betydighet för industrien. I hvilketdera fallet som helst är denna lånerörelses bedrifvande för allmän räkning af så ringabetydighet, att den kan upphöra, utan att någon deraf kommer att erfara den ringaste olägenhet. För att göra sig ett begrepp om i hvad förhållande denna lånehjelp står till industriens nuvarande kraftiga utveckling, må man taga i betraktande, att enligt Kommers-kollegii berättelse för år 1871 "dessa inrättningars sammanlagda tillverkningsvärde utgjort 105,235,595 R:dr, som med 12,954,511 R:dr öfverstiger föregående årets enahanda värde och är 22,269,488 R:dr högre än medelvärdet af de vid samtliga fabriker och manufakturinrättningar under de fem åren 1866—1870 åstadkomna tillverkningar, hvilket medelvärde beräknats till 82,966,107 R:dr."

Gent emot en så storartad verksamhet kan man tydligen finna, att ifrågavarande förlagslån förfalla till föga nämnvärda belopp. Det blir också alldeles omöjligt att deraf göra en rättvis fördelning.

Exempel på upphörda lånegrenar saknas icke. Så hafva de så kallade odlingslånen upphört och fastighetslånen till så väl jordegare som husegare äro under afveckling. Vål kan det sägas, att i stället uppkommit hypoteksföreningar mellan jordegare och hypotekskassa för städernas fastighetsegare, men det allmänna har frikallats från bestyr, som heller icke med något fog bör utgöra föremålet för regeringens omtanke.

Det är långt ifrån min afsigt att rubba de utestående lån, som genom små afbetalningar inflyta; jag tillåter mig endast vördsamt föreslå, att Riksdagen behagade för sin del besluta och hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det förlagslån ej vidare af de under Kommers-kollegium stående fonder må utlemnas, samt att hvad, som hädanefter i denna rörelse inflyter, en gång om året må till Riksgälds-kontoret aflemnas såsom bidrag till amortering af statsskulden.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1874.

A. O. Wallenberg.